

JAAKKO BELT

Pressiklubilla

Yhteiskunnallinen dokumenttiteatteri saapui syksyllä sisämaahan esityssarjassa *Suomalainen "Pressi" Klubi*. Tampereen Työväen Teatterin TTT-klubilla tutkivan lavataiteen tahtia iskivät näyttelijätyön opiskelijat ja journalistinalut. Ohjauksesta vastasivat kokeneemmat teatterintekijät, yliopistonlehtorit Mikko Kanninen ja Samuli Nordberg, ja taustatyöryhmässä hääri joukko tutkijoita ja mediaväkeä. Kulttuurin rintamalla kummasti virkistynyt *Aamulehti* oli projektissa näkyvästi mukana: elävät esitykset välitettiin suorana verkossa ja kunkin illan aiheita käsiteltiin saman päivän paperilehden sivuilla.

Kansallisteatterin *Neljännän tien* ja Ryhmäteatterin *Eduskunta*-trilogian kaltaiset produktiot ovat tuoneet valtakunnallisen päätöksenteon ja politiikan lähihistorian dokumenttiteatterin polttopisteeseen. *Suomalaisen "Pressi" Klubin* neljässä eri teemaillalla katse kohdistettiin toisaalta kauemmas, toisaalta lähietäisyydelle. Kansallista itseymmärrystä pöyhittiin sekä 1940-luvun juutalaisluovutuksia käsitelleessä esityksessä että suomalaisuuden määrittelyihin pureutuneessa sessiossa. Kolmannessa ohjelmakokonaisuudessa purettiin myyttiä yhden totuuden maasta. Näkemäni illan pääteemana oli viime vuosina Tampereen kaupunginvaltuustossa, viranomaisviestinnässä ja lehtien palstoilla vellonut keskustelu keskustorin hallinnasta.

Tampereen kaupunkipolitiikkaa seuranneet muistavat leimaavat puheet "ihmisroskista", puistojuopotte- lusta ja keskustorin "rauhottamiseksi" järjestetystä poliisikokeilusta. Useammalle saattaa sen sijaan tulla yllä- tyksenä, miten päihdeongelmaisten päivätoimintakeskus Huoltsun uutta toimipaikkaa etsittäessä vastuuta pallo- tellaan päättäjältä ja viranomaiselta toiselle. Tällaiset kun- nallisen tason pienet suuret kysymykset loivat esitykseen yhteiskunnallista jännitettä ja riittävästi kosketuspintaa. Ruohonjuuritasolta avautuivat lopulta ideologiset kysy- mykset kaupunkitilan hallinnasta, asunnottomuudesta, päihdehuollosta ja kanssaihmiisiin suhtautumisesta.

Paikallisuus toi vahvan lisävärinsä niin ikään illan esitykselliseen puoleen, kun aiheen lisäksi hahmojen esikuvat olivat suurelle osalla katsojista entuudestaan enemmän tai vähemmän tuttuja. Tatu Sinisalo tavoitti apulaispormestari Pekka Salmen (sd.) gestiikan viimeistä otsankurtistusta ja tuhahdusta myöten. Illan herkullis- impiin revittelyihin lukeutui julkisuudessa pidättyväi- sempänä asiapolitiikkona tunnetun apulaispormestarin Mikko Aaltosen (vas.) nimeä hokeva *revyy*-numero.

Tuloksena oli mailaa puristamatonta aikalaisteatteria. Itsetietoisien sankarijournalismin ja metailun sijaan esi- tyksen rajoja luodattiin pakottamatta, ja illan aiheeseen upottiin pikemminkin uteliaasti kuin julistavasti. Epi- soditeatterin keinoja kokeiltiin aina *stand up*ista tietois- kuihin ja TTT-klubin ulkopuolelle vietyihin, reaaliai-

kaisiin videoperformansseihin. Opiskelijahuumorin puo- lelle lipsahdettiin vain parissa sketsissä. Nuoret näyttelijät olivat hyvässä iskussa.

Myös dokumentaarisemmat osiot hoidettiin pääsään- töisesti kunnialla. Kuntapäätäjien julkisia lausuntoja ja taustahaastattelujen antia toki kierrätettiin roimasti epä- edullisessakin valossa, Ylioppilasteatterin *Valtuusto*-trilo- giasta tuttuun tapaan. Puistojuopottelua kauhisteleville pikkuporvareille, yksituumaisille poliiseille ja vastuuta väisteleville vallankäyttäjille naurettiin, ja varavaltuutettu Joni Lehtimäkeä (sd.) näpätettiin asianmukaisesti *nim- bylystä*. Poliitiikan läpimädännäisyydellä tai poliitikkojen pahantahtoisuudella ei kuitenkaan retosteltu. Julkista päätöksentekoa katsottiin silmien korkeudelta arkisena puuhailuna, jota määrittää pikemminkin päättämät- tömyys kuin kylmä vallankäyttö.

Osansa piikittelystä sai myös yhteistyötaho *Aamu- lehti*. Sen palstoilla taannoin julkaistua surullisenkuu- luisaa kolumnia koulusurmaajien tyydyttymättömästä naisenkaipuusta parodioi kipakasti punanenäinen pelle, joka oli ottanut tehtäväkseen lohduttaa puutteessa eläviä miehiä niin lavalla kuin lavan takana terrorismin eh- käisyssä.

Lavan ja yhteiskunnan välille viritettiin kahdensuun- taista vuorovaikutusta. Valtuustosalista tyylitellyiksi karikatyyreiksi näytelmään päätyneet poliitikot kävivät katsomassa ja kommentoimassa näytöksiä. Tällä kertaa mikrofonin varteen päätyi niin ikään oman roolihah- monsa saanut sosiaalitoimen suunnittelupäällikkö Ma- ritta Närhi. Vaikka esitystä ei muutenkaan leimannut konnien etsintä, Närhen lavasijaisen ja itse henkilön pu- heenvuorossa pilkahti kansalaiskeskustelussa harvemmin äänen saava ratkaisuhakuinen ja parhaaseen pyrkivä vi- ranomainen.

Yleisöä aktivoitiin viestintävälineiden lisäksi myös paikan päällä, mutta vaivaannuttavalta pakko-osallista- valta teatterilta välttyttiin. Niin päättäjiltä kuin yleisöltä penättiin ja kerättiin ehdotuksia keskustorin hallinnan, asunnottomuuden ja päihdepolitiikan ongelmiin kansa- laisvaikuttamisen kevyenä kenttäharjoituksena. *Suoma- laisella "Pressi" Klubilla* nautittiin Tampereen kokoisesta ja näköisestä teatterista.